

MINUTIS

LAIKRAŠTIS LIETUVIŲ BENDRUOMENEI

Nr. 12 (395) Memmingenas, 1948 m. vasario 3 d. III metai

Nuzudytas Indijos tėvas, Mahatma Gandhis

New Delhis (Dena/Reuters). Sausio 30 d. Mahatmą Gandhį, jam vykstant į maldininkų sueigą, nežinomas asmuo paleido keturis šūvius.

Sūviai paleisti iš labai mažo atstumo ir visi pataikė į krūtinę. Gandhis tuojau sumuko.

Zinia apie Gandžio mirtį buvo paskelbta per „All India“ radiją.

Mohandas Karamohandas, populiariai vadinamas Mahatma, Gandhis turėjo jau 78 m. amžiaus. Jo didysis tikslas, Indijos laisvė — tapo realybe. Trumpoje Indijos ir Pakistano nepriklausomo gyvenimo istorijoje, dviem partijoms vykstantis ir kerštavimui vis didėjant, Gandhis dar kartą imasi badauti, kad sutaukytų abi juo pasitikinčias indų mases. Jis buvo pasiryžęs iki mirties badauti, bet Indijos ir Pakistano vadovaujant asmenys jį patikino, kad kovos tarp jų pasibaigs.

Mahatma, „didžios sielos vyras“, gimė 1869 m. Porbandare, pirklio šeimoje. Baigęs teisės studijas Londone, 1893 m. jis apsigyveno Pietų Afrikoje, Pretorijoje, ir vertėsi advokatu. Sujaudintas ten gyvenančių savo tautiečių skurdo, jis pradėjo propaguoti „pasvų pasipriešinimą“, kad būtų pasiekta jų gyvenimo sąlygų pagerinimo.

1914 m. jis grįžo į Indiją ir pradėjo kovą dėl Indijos nepriklausomybės. Be to, jis propagavo paprasčiausią gyvenimo būdą. Kaip Indijos kongreso partijos vadovaujanti asmenybė jis siekė pagerinti žemutinių partijų ir parijų būvį.

Gandhis dėl priešinimosi anglams ne kartą buvo areštuotas ir kalinamas. Jau tada efektyviausioji jo kovos priemonė buvo badavimas.

Prasidėjus antram D. karui, britai už pagalbą kare pažadėjo Indijai nepriklausomybę. Derybas vedė Gandhis, sėkmingai baigė Panditas Nehrus. 1947 m. britai turėjo iš-

vesti iš Indijos savo kariuomenę. Gandžio tikslas buvo pasiektas.

Ivykio liudininkas pareiškė: „jaunas vyras iš mažo nuotolio paleido keturis pistoletu šūvius. Gandhis sumuko kraujo klane ir buvo nuneštas į vieną namą. Vienas iš palydovų susikaupė tyliai miniai pasakė: „bapo (tėvas) jau mirė“.

MAHATMA GANDHIS (nufotografuotas prie mikrofono)

Gandžio žudikas, jaunas indas iš Bombajaus provincijos, buvo suimtas nusikaltimo vietoje.

Kitas liudininkas Reuterio korespondentui pareiškė: „maždaug penki šimtai žmonių laukė Gandžio ateinant rytmečio maldos. Gandhis ėjo iš Birlos namų prie medinio paaukštinimo, nuo kurio jis kalbėdavo. Kai jis prisitartinio prie laukiančios minios, žmonės skyrėsi ir davė jam kelią. Jaunas vyras

tarp 30 ir 35 metų amžiaus, Nathuramas Vinayakas Godė, paleido keturis šūvius. Viskas vyko taip greit, jog niekas nesuprato, kas įvyko. Ant Gandžio balto apsiausto pasirodė didelės kraujo dėmės. Daug moterų sumuko, kitos bandė stverti jį iš savo glėbius. Daug žmonių šoko ant žudiko ir jį laikė, kol atvyko policija.

Apie Gandžio mirtį tuojau buvo painformuota vyriausybė ir D. Britanijos generalgubernatorius.

Prieš pat mirtį Gandhis prašė policiją švelniau elgtis su žudiku.

Gandžio mirtis pritrėnkė Indiją. Tai buvo daugiau, negu tautinė tragedija. Dviem milijonams indų tai buvo dievybės mirtis. „Nuzudyti Gandhį-reiškia nužudyti Indijos sielą“, pareiškė Panditas Nehrus.

Gandžio palaikai iškilmingai religinėje procesijoje buvo nunešti ant šventosios Juminos upės kranto į krematoriumą. Procesija truko penkias valandas.

Panditas Nehrus radijo kalboje pasakė: „Aš nežinau, kaip čia turiu jums pasakyti. Tautos tėvo jau nebėra...“.

Pasitraukė Irako kabinetas

Bagdadas (Dena/Reuters). Irako kabinetas dėl susidėjusių aplinkybių pasitraukė. Bagdade buvo smarki demonstracijų, nukreiptų prieš tą naujai peržiūrėtą britų irakiečių sutartį. Demonstracijose yra daug užmuštų ir sužeistų. Irako regentas emiras Abdullah Illahas, radijo kalboje pranešęs apie kabineto pasitraukimą, reikalavo tvarkos ir ramybės, kad tuo būtų išvengta kraujo praliejimo.

Vyriausybės pasitraukimas buvo šutiktas šventiškai pakilia nuotaika. Irako žemųjų rūmų pirmininkas Abdul Azzis Alquagsabas ir 30 parlamento atstovų irgi pasitraukė.

ITALŲ DARBININKAI VAŽIUOS Į ARGENTINĄ

Buenos Aires (Dena/Reuters). Argentina ir Italija pasirašė naują sutartį, kuri neapmokytus darbininkus ir intelektualinius darbininkus įgalina emigruoti į Argentina.

Į Argentiną emigravusieji italai naudosis tomis pačiomis teisėmis, kaip ir argentinai. Kelionės išlaidas iš Italijos į Argentiną apmokės Argentinos vyriausybė.

Siame numeryje:

- KODEL MARSHALLO PLANAS?
- NKVD 30 METŲ ŠUKAKTIS.
- P. AMERIKOS SPAUDA APIE LIETUVĄ
- VIENYBĖ ZODŽIUOSE IR SIRDYSE
- IS LIETUVOS PABĖGUSIŲ ESTŲ PASAKOJIMAS
- LIETUVISKAI PER SVEDŲ RADIJĄ
- TIKRAI REIKETŲ RYKSCIŲ
- SUDARYTOS KOMISIJOS LITERATORŲ PREMIIJOMS SKIRTI

Naujausia trumpai

IRO gaus 25 mil. dol. iš vokiečių sąskaitų neutraliuose kraštuose panaudoti nacionalizmo aukoms remti.

Ryme šiandien pasirašoma JAV Italijos draugiškumo, prekybos ir laivininkystės sutartis.

Prancūzijoje šiandien išimami iš apyvartos 5.000 fr. banknotai. Asmeniui majnoma 10.000 fr.

Danija pradeda prekybos derybas su Šveicarija.

Trygvė Lie paskelbė atsisaukimą į skandinavus, kad remtų alkstančius Europos vaikus.

Sovietų vyriausybė pareiškė protestą JAV ambasadoriui Maskvoje, kad amerikiečių lėktuvai Geltonojoje ir Japonų jūroje žūliai stebėję sovietų laivus.

Jeruzalėje arabai vasario 1 d. padegė 1 namus. 20 asmenų sužeista.

Amerikoje įsteigta nauja pagalbos organizacija europiečiams remti. Ji dirbs kontakte su Šveicarijos „Caritas“.

Anglija nutarė keistis studentais su 10 tautų. Vokietija į tą sąskaitą neįeina.

KRATA DVIEJOSE DP STOVYKLOSE

Stuttgartas (Dena). Heidenheime prie Benzo abiejose išvietintųjų asmenų stovyklose sausio 29 d. prieš pietus padaryta krata. Kratos vykdyme dalyvavo maždaug 500 amerikiečių okupacinės policijos ir 200 Württembergo Badeno krašto vokiečių policininkų. Konfiskuoti didesni kiekiai brangakmenių ir deivizų; 50—60 išvietintųjų asmenų yra areštuota. Iš stovyklos gyventojų pusės išsišokimų metu vienas asmuo sunkiai sužeistas; netrukus jis mirė.

Papildomai pranešama, kad kratos metu sužeistasis ir vėliau miręs yra žydų tautybės išvietintasis Jukarus Iluzas. Jis buvo sunkiai sužeistas durtuvu tuo metu, kai bandė prasiveržti pro sargybą grandį.

Dieną anksčiau prieš kratą tose pačiose stovyklose keturi amerikiečių tardymo valdininkai išvietintųjų asmenų buvo išpliekti.

Nori moderninti JAV armiją

Washingtonas (Dena/Reuters). Aukšti amerikiečių karininkai kartu su generolu Dwightu D. Eisenhoweriu ir Omaru Bradleyu senato karinėje komisijoje pareiškė, kad, užtrukus įtepinimui tarp JAV ir Sovietų Sąjungos, ateinančiais metais kongresas gali būti paprašytas labai žymiai padidinti išlaidas armijos, laivyno ir oro laivyno moderninimui.

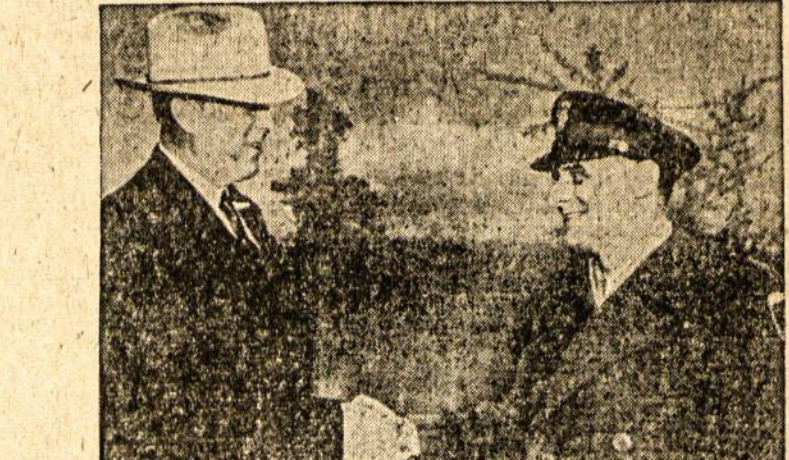
Generolas Eisenhoweris pasisakė už apmokymo programą naujojo karo atvejui, į kurį vieną dieną, gali būti, bus įtrauktos JAV. Majoras Alfredas M. Gruentheris, armijos, laivyno ir oro laivyno bendrojo generalinio štabo viršininkas, pareiškė, kad kariuomenė nuo karo pabaigos neturi gavusi jokių naujų ginklų.

JAV SUSTABDYS NAFTOS EKSPORTĄ?

Washingtonas (Dena/INS). Senatorius Stylesas Bridgesas pateikė įstatymo projektą, kuriuo siūloma vieneriems metams sustabdyti naftos eksportą iš JAV. Tarpvalstybinės prekybos komisija pritarė, kad skystojo kuro produktų eksportas būtų tuojau sustabdytas.

NEISLEIDZIA AUKSO

Londonas (Dena/INS). Britų vyriausybė aptarė galimumus privačioms sterlingo sąskaitoms užblokuoti, kad dėl franko nuvertinimo jie neatsidurtų Paryžiaus juodojoje rinkoje. „Daily Express“ rašo, kad britų muitinės ir policija konfiskavo daug aukso. Uostuose ir aerodromuose smulkiai peržiūrimi keleivių bagažai.

JAV karo ministeris K. C. Royalis sveikina L. D. Clayu Washingtonė. (Dena/NYT-Bild)

Graikų sukilėliai turi povandeninius laivus

Atėnai (Dena/Reuters). Graikų vyriausybė pranešė turinti įrodymų, kad graikų sukilėliai kovoms naudoja vieną ar du povandeninius laivus.

SUKILIMAS VIS DELTO VYKSTA

Nankingas (Dena/Reuters). Kinijos organizacijų ministeris Dr. Chen Li Fus patvirtino, kad maistas prieš sovietų valdžią pietų Ukrainoje vis dėlto vyksta, nors tai ir neigama. Iš kiniečių žvalgybos pranešimų aiškėja, kad sukilėlius remia vietos gyventojai.

DALIS GRAIKIJOS JUGOSLAVŲ VALDŽIOJE

Atėnai (Dena/INS). Graikų dalinių paimti ir nelaisvę sukilėliai pareiškė, kad Graikijos pasienio Florinos provincija yra iš Jugoslavijos atėjusių sukilėlių užimta ir atiduota administruoti jugoslavų prefektui Bitoliui.

KOMUNISTINĖ NUODŲ PROPAGANDA

New Yorkas (Dena/INS). Jungtinių Tautų informacijos laisvės komisijos informatorius Z. Chafee pasmerkė komunistų nuodų propagandą, tačiau pritarė, kad amerikiečių tauta ją pasiinteresuotų ir patyrinėtų. „Mes negalime iš anksto pasakyti“, pareiškė Chafee, „kas yra nuodai ir kas ne.“

Mes atstovaujame pažiūrai, kad turi būti duota laisvė patiems atskirti pelus nuo kviečių.“

SOVIETAİ REAGUOJA SOVIETISKAI

Londonas (Dena/Reuters). Komunistų „Pravdos“ oficioje ir Linecko komentaruose per Maskvos radiją teigiama, kad rikos kilmės. „Pravda“ rašo, kad Bevinas „Europos skaldymo“ programa yra padikuota Walstreeto, Lineckis išvedžioja, kad „nauja Vakarų bloko forma nebeteori, „made in England“ etiketės, nes ji yra grynai amerikinis produktas.“

ZUDO SAVO PRIESUS

Belgradas (Dena/Reuters). Albanijos vyriausiasis kariuomenės teismas Tiranoje nutėisė mirti septynis tariamai slaptos organizacijos narius. Tos organizacijos nariai buvo „šnipai, išdavikai ir anglų amerikiečių imperialistų agentai“.

Pasmerktieji buvo kaltinami tuo, kad jie buvę anglų amerikiečių atstovų Albanijoje tarnyboje ir norėję nuversti „liaudies demokratiją“ ir grąžinti į valdžią karalių Zogu.

NAUJAS ATSTOVYBIŲ VARŽYMAS

Maska (Dena/Reuters). Sovietų Sąjungos aukščiausioji taryba gruodžio 16 d. išleido potvarkį apie sovietų įstaigų susi-

žinojimą ir ryšių palaikymą su užsienio atstovybėmis ir įstaigomis. Potvarkyje pabrėžiama, kad užsienio atstovybės gali palaikyti tiesioginį ryšį tik su sovietų užsienio reikalų ministerija ir su užsienio prekybos ministerija, o laivyno ir karo attachė gali palaikyti ryšius ir su ginkluotų pajėgų ministerija. Tarnybinis susižinojimas su kitomis ministerijomis ar įstaigomis yra negalimas.

„NAUJI PAPROCIAI“ TARPTAUTINIŲSE SANTYKIUOSE

New Yorkas (Dena/Reuters). „New York Herald Tribune“ praneša, kad Čilės vyriausybė laiko Stantjage internuotus 25 sovietų piliečius, nes Sovietų Sąjunga neįsileidžia buv. Čilės pasiuntinio sūnaus žmonos, kuri yra sovietų pilietė.

AMERIKA PRITARIA FRANKO NUVERTINIMUI

Washingtonas (Dena/Reuters). Amerikos užsienio reikalų ministerijos informatorius pareiškė, kad JAV ir franko nuvertinimą žiūri palankiai. Užsienio reikalų ministerija naują franko kursą dabartiniu metu visiskai palaiko.

Britams reikia stiprios ir aktyvios užsienio politikos

Londonas (Dena). Kalbėdamas Londono prekybos rūmuose, buv. vyriausiasis britų vyriausybės diplomatinis tarybos lordas Vansittartas pareiškė, kad D. Britanija privalo stiprios ir aktyvios užsienio politikos. Jis pritaria Jungtinių Europos valstybių kūrimui, tačiau mano, kad tą planą reikėtų atidėti sekančiai žmonių kartai.

D. BRITANIJOS TRANSJORDANIJOS GYVIMOSI SUTARTIS?

Londonas (Dena/Reuters). Transjordanijos ministeris pirmininkas Tewlik Paša Abu el Huda, kuris šiuo metu yra Londone ir tariasi dėl britų - Transjordanijos sutarties pakeitimo, pareiškė, kad britų siūlymai dėl bendros Vidurinių Rytų gynimosi komisijos sudarymo, kur šalia Transjordanijos būtų atstovaujami ir kiti arabų kraštai, yra įdomūs ir reikalauja aptarimo su britų valdininkais. Paruošiamieji pasitarimai vyko draugiškoje nuotaikoje.

REIKIA SUMAZINTI MUITUS

Washingtonas (Dena/INS). JAV finansų ministeris Johanas W. Snyderis senato užsienio reikalų komisijoje pareiškė, kad Marshallio planas negalės išgelbėti Europos, jei jis konsekventiškai nebus paremtas maito sumazinimo politikos, kuri įgalins išplėsti pasaulio prekybą.

GRESMĖ NANKINGUI

Nankingas (Dena/Reuters). Išsiplėtus Kinijoje kautynių laukui, frontas pavojingai artinasi prie buv. kiniečių sostinės Nankingo. Kiniečių vyriausybės daliniai prieš miestą pradėjo statyti įtvirtinimus. Mūšiai vyksta maždaug 30 kilometrų šiaurės pusėje nuo miesto, Yangcekiango upės šiauriniame krante.

Paryžius (Dena/Reuters). Netrukus tarp Ispanijos ir Prancūzijos bus vėl atidarytas susisiekimas, pirmiausia keleiviams, vėliau žinioms, pagaliau ekonominėms gerybėms.

Kodėl Marshallio planas?

Antrasis D. karas labai sunkiai palietė Europos ūkį ir iš pagrindų pakeitė jo struktūrą. Europa išėjo iš šio karo labai smarkiai sunaikinta, produkcijos įmonių didelė dalis tapo visai ar iš dalies sugriauta, užsienio ir vidaus prekybos ryšiai nutrūko, mainai su kitais kontinentais ir žaliavų centrais sumažėjo iki minimumo, visų kariauvusių valstybių piniginės sistemos susvyravo, žodžiu — pokarinės Europos ūkis skęsta chaoso. Nors nuo karo pabaigos praėjo jau dveji su puse metų ir nors atstatomasis darbas vyksta sparčiai, Europa ūkiškai vis dar neatsigavo ir nepasiekė savo prieškarinės gerovės. Visose srityse jaučiami dar didžiausi trūkumai, gamyba vis dar nepakankama ir suvarijimas aiškiai vis dar prašoka produkciją, visų kraštų valiutos visą laiką svyruoja, aukso ir deivizų rezervai yra išsemti.

Amerikos kontinentas, o ypač JAV, teikia visai kitokį vaizdą. JAV ūkis karo visai nebuvo palietas, priešingai, karo metu, 1941—45 metais, krašto ūkis nepaprastai išsiplėtė, karui pasibaigus jo augimas ne tik nesustojė, bet dar didesniu tempu vyko toliau, tad dabartiniu metu JAV ūkis išgyvena savo didžiausio klestėjimo laikotarpį. Pirmosios gamybos pakilo iki 190% prieškarinės gamybos, dirbančiųjų skaičius pasiekė rekordinį JAV istorijoje 60 milijonų skaičių, 60% pasaulio pramonės gaminių pagaminama Jungtinėse Valstybėse; panašiai yra ir žemės ūkyje, kuris trejus metus iš eilės gavo ypatingai gerus derlius, o kai Europoje šalia milžiniškos stokos pasireiškė taip pat dideli nederliai.

Pokarinė pasaulio padėtis pasidaro tad du ūkio centrai: karo nepalietusi ir didžiausiu tempu dirbanti Amerika, gaminanti žymiai daugiau, negu kraštas gali suvartoti, ir karo sunaikinta bei išvarginta, badaujanti ir dėl geresnio rytojaus kovojanti Europa.

DOLERIŲ STOKA

Dabartinė nenormali padėtis, visiškai priešinga prieškarinei Europos ūkio padėčiai, pasidarė svarbiausia pokarinio pasaulio problema, kurią reikėjo ir vis dar reikia spręsti.

Europa buvo ir yra pasaulio kultūros centras. Tokia būdama ji negali gyventi nuolatiniame ūkio chaoso. Europos ūkis turi būti atstatytas, norint atgaivinti senąją tvarką ir išvengti milžiniškų komplikacijų pasauliniame ūkyje. Vienintelis kraštas, kuris iki šiol Europai gelbėjo ir ją ūkiškai išgelbėti tegali, yra Amerika. Tik jos milžiniškai išaugęs ūkis pajėgumas gali išspręsti šią didžiąją problemą.

Jau karo metu JAV teikė Europai didelę ūkio paramą, būtent, „Lend and lease“ sistemos ribose. Karui pasibaigus ir šiems tikslams nutrūkus, pradėjo kilti JAV eksportai į Europą. Ši raida ėjo labai smarkiu tempu, ir praėjusių metų gegužės mėnesį Amerikos eksporto vertė buvo šešis sykius didesnė, negu 1936/38 metais, ir dvigubai didesnė, negu tuojuo pat po karo pabaigos. O importas pakilo tik 2½ sykiu daugiau, negu 1938 metais.

Sis neproporcingas Amerikos eksporto ir importo išsivystymas atsirado dėl skirtingo gamybos pasiskirstymo tarp Europos ir Amerikos. Iš to tuojuo pat kilo milžiniški sun-

kumai tiek Europai, tiek Amerikai. Kaip žinoma, už kiekvieną išvežtą prekę turi būti atsilyginama auksu ar užsienio deivizomis. Europa dabartiniu metu negali savo gamybos prekėmis padengti savo milžiniško importo, plaukiančio iš Amerikos; priešingai ji reikalauja vis naujų prekių savo nepasotinamam suvarijimui patenkinti. Norint šiose sąlygose išlaikyti importą dabartiniame lygmenyje, reikia griebtis kitų priemonių, būtent, užsienio kapitalo investicijų bei aukso ir deivizų rezervų. Tačiau šie šaltiniai irgi nėra milžiniški, ir jie veikiai išseko, tad netrukus kilo aiški ir stipri dolerių krizė. Visos Europos valstybės, neišskiriant net karo nepalietusios Švedijos, jaučia labai didelę dolerių stoką, kuriais jos galėtų apmokėti savo importą iš JAV. Tačiau importo atsiskyti negalima; reikia tad ieškoti kitų kelių, norint išlaikyti krašto ūkį ligioliniame lygmenyje.

LIGSIOLINĖ AMERIKOS PARAMA

Dolerių krizę pasireiškė tik dviem metams nuo karo pabaigos praslinkus. Tuoju karo Amerikos eksportas į Europą buvo finansuojamas „Lend and lease“ likučiais, Unnos pagalba ir JAV armijos ištekliais. Tais keliais milžiniški prekių kiekiai buvo perleisti įvairiems Europos kraštams, neimant už tai jokio atlyginimo ar įsipareigojimų ateičiai. Unnos veikiai 1946 m. vasarą pasibaigus, buvo pradėta eksportą finansuoti kreditavimo būdu. Beveik visiems Europos kraštams buvo suteikti įvairūs Amerikos vntausybės ar atskirų bankų kreditai, kuriais jie galėjo apmokėti savo importą iš JAV. Didžiausią kreditą sudaro čia žinomoji 4 milijardų dolerių paskola Anglijai, suteikta 1946 metų pavasarį, kuri apamai yra didžiausia paskola kredito istorijoje. Ši JAV parama buvo suteikta šiems Europos kraštams:

Anglijai 4,726 mil. dol., 85,5 dol. 1 gyv., Prancūzijai 1,966 mil. dol., 47,4 dol. 1 gyv., Rusijai ir satelitams 1,600 mil. dol., 1,3 dol. 1 gyv., Italijai 980 mil. dol., 18,2 dol. 1 gyv., Vokietijai JAV zoni 694 mil. dol., 8,1 dol. 1 gyv., Graikijai 596 mil. dol., 100,0 dol. 1 gyv., Olandijai 300 mil. dol., 39,7 dol. 1 gyv., Belgijai 209 mil. dol., 58,8 dol. 1 gyv., Austrijai 300 mil. dol., 43,0 dol. 1 gyv., Lenkijai 90 mil. dol., 9,0 dol. 1 gyventojui.

Iš viso nuo karo pabaigos Amerika yra suteikusi Europai paramos 19,250 mil. dol.

Si Europai suteiktoji parama Amerikos mokamajame balanse užėmė labai aiškia poziciją. Tai ryškiai matyti iš šių skaičių:

AMERIKOS EKSPORTO APMOKĖJIMAS
Prekėmis ir patarnavimais 1946 m. I ketv. 1,8 milijard. dol., 50%, 1947 m. I ketv. 1,9 milijard. dol., 39%. Aukso ir dolerių rezervų likvidavimu 1946 m. I ketv. 0,4 mlrd. dol., 11 %, 1947 m. I ketv. 1,2 24 %. Kreditais 0,4, 11%, 1947 — 1,2, 24%. Valstybės pagalba 1946 — 0,9, 25 %, 1947 — 0,7, 14%. Iš viso 3,6 mlrd. dol. 1946 m. I ketv. ir 4,9 mlrd. dol., 100% 1947 m. I ketvirčiui.

Kaip iš tų skaičių matyti, kreditai ir įvairių organizacijų parama mokėjimų balanse užima beveik 40% ir rodo nuolatinę tendenciją kilti, o eksporto apmokėjimas prekėmis ir patarnavimais nuolat mažėja.

Europos ūkio padėtis nerodo jokių galimybių importui iš Amerikos apmokėti savo gamyba. Tad lieka tik kreditai ir aukso rezervai. Žinoma, Europos aukso rezervai nėra dar visiškai išsekę, jie sudaro dar šiaip ar taip nemažą 20 mlrd. dol. sumą. Tačiau jokia valstybė nesutiks išleisti paskutiniuosius rezervas. Verčiau atsiskyti nuo visų prekybinių mainų su Amerika, negu atiduoti paskutinį aukso gabaliuką.

Si padėtis tiek Amerikai, tiek Europai yra aiškiai nenormali. Ligsiolinė parama buvo labai efektyvi; šis kelias tačiau nėra amžinas. Tenka ieškotis kitų kelių. Tų kelių beieškant kilo garsusis „Marshallio planas“, kurio įgyvendymas taps svarbiausiu įvykiu pokarinėje Europos istorijoje.

MARSHALLIO PLANO ESMĖ

Marshallio plano pradžmės taškas yra Europos mokėjimų balansas. Prieš karą Europos mokėjimo balansas buvo išlygintas. Prekės, kurios buvo įvežamos iš kitų pasaulio dalių, buvo apmokamos savo prekių eksportu, pajamomis iš užsienio investicijų ir kitomis pozicijomis (frachtais ir t.t.). 16 Europos valstybių, įeinančių į Marshallio planą, mokėjimo balansas 1938 metais teikė šį vaizdą:

Išlaidos: Prekių įvežimas 6,6 mlrd. dol. Pajamos: Prekių išvežimas 4,6 mlrd. dol. Pajamos iš užsienio investicijų 1,2 mlrd. dol., kitos pajamos 0,3 mlrd. dol. Stiglus 0,5 mlrd. dol. Balansas 6,6 mlrd. dolerių.

Antrasis D. karas šią balanso pusiausvyrą sugriovė. Produkcijos įmonės Vakarų ir Vidurio Europoje buvo sunaikintos, kapitalo investicijos užsienioose likviduotos, kitos pajamų pozicijos staiga sumažėjo, pre-

kybiniai ryšiai su Rytų Europa sumažėjo iki minimumo. Dėl tų visų veiksnių ir įvykių Europos mokėjimų balansas pasuko neigiamą linkmę ir rodo šiandien milžinišką deficitą. Pagal Komiteto Europos ūkui atstatyti apskaičiavimus Europos mokėjimų balansas 1948 metais atrodytų šiaip:

Mainai su P. ir S. Amerika: Deficitas užsienio prekyboje — 7,006 milij. dol., kitų pozicijų saldas — 574 mil. dol., kolonijų deficitas — 455 mil. dol. Iš viso — 8,035 mil. dol.

Mainai su kitais kraštais: Deficitas užsienio prekyboje — 405 mil. dol., kitų pozicijų saldas +384 mil. dol., kolonijų deficitas — 219 mil. dol. Iš viso — 240 mil. dol.

Tuo būdu Europos 16 valstybių prekybos deficitas 1948 metais sudarys 8,3 milijardų dolerių sumą; 1949 m. deficitas sumažės iki 6,35 milijardų, 1950 m. — 4,65 mlrd. ir 1951 m. — 3,40 mlrd. dol. Iš viso per ketverius ateinančius metus Europa turėsianti 22,4 milijardus dolerių užsienio prekybos deficitą. Kadaigi Europos aukso ir deivizų rezervai yra beveik išsekę, pagalba gali ateiti tik iš Amerikos. Marshallio plano tikslas yra tą pagalbą suteikti. Planą vykdydama per ateinančius ketverius metus Amerika suteiktų Europai milžiniškus kreditus jos ūkui atstatyti. Tai bus iš dalies kreditai, iš dalies negrąžinama dovana. Ypač pirmaisiais metais suteikta parama maisto produktams negalės būti sugrąžinta, nes bus sunaudota konsumpcijos tikslams. Tačiau pagrindinis Marshallio plano tikslas yra suteikti pagalbą produkcijos priemonėmis ir žaliavomis, kad Europos ūkis galėtų atstatyti ir pradėti normalią gamybą. Tad iš 22,4 milijardų dol. sumos 7,2 mlrd. numatoma teikti žaliavoms, 5,4 mlrd. maisto

NKVD 30 metų sukaktis

Pereitų metų gruodžio 20 d. sovietų NKVD sukako 30 metų. Ta proga komunistų organas „Pravda“ įdėjo straipsnį, pavadintą „30 metų valstybinės policijos atkaklaus darbo“. Tame straipsnyje grasinantį priminama, kad sovietų piliečiai nė minutėi nedrįstų išleisti iš dėmesio tarptautinės reakcijos machinaciją, kad nuolat esą reikalinga budėti ir valstybės paslaptis švenčiausiai išlaikyti. Imperialistinių galybių šnipai aktyviai sovietų piliečių moraliskai puolusi, išsigimusių asmenų, kuriuos stengiasi įtraukti į savo tinklą ir išnaudoti špionažo tikslams. Tam tikslui labiausiai nužūrimai buvusieji rusų karo belaisviai ir vokiečių išsivertiję sovietų piliečiai, o ypač kapitalistų žvalgyba Sovietų Sąjungos viduje ieško tokių, kurie, be to, yra saviški buržuazinės ideologijos belaisviai. Deja, tarp tam tikrų atsilikusių inteligentų vis dar atsiranda elemento, kuris krenkši apie buržuazinę „kultūrą“ rodo didžiausią nuolankumą užsieniui, štai tarp jų imperialistiniai kraštai ir telkia pakalikus ir juos savo tikslams išnaudoja.

Be valstybinės policijos organai, glaudžiai bei neatskiriamai suaugę su tauta, — lygiai kaip ir partijos bei draugo Stalino

nenulistamumo bolševikiniam akylyme, atsidavime, bei sąmoningume išauklėti sovietų piliečiai — tvirtai stovi socialistinės valstybės sargyboje ir siekia jos išdavikus, vis tiek, ar tai lietuvių karinių, mokslinių, ūkinių ar politinių paslapčių išdavimai, visu griežtumu, pagal praeitų metų abiejų birželio mėn. dekretų dvasią bausti. Karinės paslaptys liečia faktus ir skaičius apie dydį, stiprumą ir ginkluotą pajėgų bei rezervų išdėstymą, planus apie tam tikrų prekių importą ir eksportą, apie ne geležies ir kitus retus metalus ir rūdas, informacijos apie derības, santykius ir sutartis tarp Sovietų Sąjungos ir kitų valstybių, apie patyrimus, išradimus, tyrinėjimus, techninius patobulinimus ir eksperimentus visose gamtos mokslų, technikos ir tautos ūkio srityse.

Ta prasme rusų valstybinė policija jos 30-ties metų veiklos sukaktįje nuosirdžiausiai sovietų tautos vardu yra sveikinama; kartu jai reiškiamas tikras pasitikėjimas, kad ji ir ateityje bus garbinga ir patikima spąsio mėn. laimėjimų gynėja, bus ištikima ir tikra Lenino—Stalino partijos sekėja.

Komentaru prie to „Pravdos“ straipsnio nereikia. Jį paskaitčius kiekvienam bus aišku, kokiomis įėjomis „rytų demokratija“ yra ramstoma.

daryti sprendimą pagal savo sąžinę; o prokuratūrai neįstengus pilnai įrodyti kaltinamąjį esant kaltą, kaltinamajam nebėra reikalo įrodinėti savo nekaltumo, ir jis turi pilną teisę tylėti.

Prisiekusysis sutinkančiai palingavo galvą. — Taip, — tarė jis, galėčiau, jei toks įstatymas yra.

— O kaip tuo atveju, jei teismas instruktuoju, kad kaltinamojo neįstengimas liudintių pagalba įrodyti savo nekaltumo negali būti prisiekusiuoju laikomas kaltės įrodymu ir siejamas su bylos eiga. Ar galėtumėt ir sutiktumėt elgtis pagal tokius nurodymus?

— Taip, manau, kad taip. Perris Meisonas vėl atsisėdo ir betiksliai palingavo galvą.

— Tinka būti prisiekusiuoju, — sutiko jis.

Klaudijus Drumas išskėlė tada tą baisųjį klausimą, dėl kurio buvo pakeista daug prisiekusiuoju.

— Ar turėtumėt kokių nors sąžinės išmetinėjimų, jei reikėtų kaltinamąjį pamerkti miriop?

— Ne.

— Ar būdamas prisiekusiuoju toj byloj, — tęsė prokuratūros advokatas, — turėtumėt kokių nors sąžinės išmetinėjimų, jei reikėtų padaryti sprendimą, kuomet kaltinamojo kaltė be abejonės įrodyta?

— Ne.

— Tinka būti prisiekusiuoju, — tarė

Klaudijus Drumas.

— Zodis priklauso kaltinamajai, — tarė

teisėjas Markhamas.

— Atsisako, — tarė Perris Meisonas.

Teisėjas Markhamas linkelėjo galvą

Klaudijui Drumui.

produktams, 3,3 mlrd. mašinoms, 2,2 mlrd. naftai, 1,2 mlrd. geležiai ir plienui, 0,7 mlrd. anglims ir t.t. Tie medžiagų kiekiai ne tik įgalins pasiekti 1938 metų gamybos pajėgumą, bet ir jį praskoti: pieno gamyboje iki 122%, anglių 106%, elektros energijos 168%, maisto gamybos 102%.

MARSHALLIO PLANO REIKSMĖ

Marshallio planas yra milžiniškos reikšmės įvykis tiek Europos, tiek Amerikos ūkiui. Jis leidžia Amerikos ūkiui toliau plėtotis, skatina dabartinę aukštą ūkio konjunkturą ir neribotai praplečia pardavimo rinkas Europoje. Atsisakius nuo Marshallio plano Amerikos ūkis turėtų netrukus išgyventi didelę krizę, kadangi vidaus rinka negalėtų suvirstinti milžiniškos gamybos ir pasireikštų katastrofinga perprodukcija, panašiai, kaip 1929 metais. Dar didesnė yra plano reikšmė Europai. Sugriautas ir karo sunaikintas Europos ūkis negali be svetimų pagalbos atsistatyti. Sunkiausiai yra tokie dideli, jog vidaus jėgų nebeužtenka; parama turi ateiti iš šalies, iš Naujojo Pasaulio. Marshallio planas yra taip pat didelės politinės reikšmės faktorius. Jis suvaidins lemiamą vaidmenį Europos socialinei santvarkai ir kultūrai išlaikyti, nes juk krašto kultūra gali tik tada klestėti, jei krašto ūkis yra aukštame lygmenyje. Dr. J. B.

Nori sukviesti JT pilnatį

Salonikai (Dena-Reuteris) Viešame JT Balkanų komisijos posėdyje buvo pasiūlyta sukviesti Jungtinių Tautų pilnates posėdį, kuriame būtų svarstomas Graikijos klausimas. Tą pasiūlė Meksikos atstovas Fr. C. Najera. Jis paaiškino, kad komisija, kuri yra atsakinga tiesiog prieš pilnatį, turi teisę šaukti ypatingą JT posėdį. Graikijos kaimynų atsisakymas su komisija bendradarbiauti yra pažeidimas tarptautinės teisės ir JT chartos rėmuose prisiimtų įsipareigojimų.

Iš bendrojo 9 skaičiaus 3 komisijos nariai tą siūlymą rėmė labai energingai. D. Britanijos, Prancūzijos ir JAV atstovai buvo tarp kitų šešių atstovų, kurie priešingai tokiam žygiui. Jie pritarė nuomonei, kad reikia sudaryti šešias stebėtojų grupes, kurios šiaurės Graikijoje stebėtų įvykius ir rinktų medžiagą, kuri duotų pakankamai pagrindo JT pilnatai kviesti.

Atėnai. Sukilėliai pradėjo imti įkaitus, kuriuos ketina paleisti mainais už nelaisvą pakliuvusius sukilėlius ir komunistus. Neseniai sukilėliai pačiupo vieną jų, minkiterį, už kurio paleidimą reikalauja išduoti keletą žymių Graikijos komunistų. Atėnuose manoma, kad vyriausybė į kokią „mainų prekybą“ neįsileisianti.

New Yorkas. Palestinos žydai prašo JAV žydus skubiai surinkti 25—30 milijonų dolerių. Ta proga paskelbta, kad žydai dabar esą sumobilizavę apie 9,000 vyrų. Surinkti doleriai bus panaudoti žydų ginkluotų pajėgų padidinimui iki 30.000 vyrų.

Ottawa (Dena/INS). Kanados vyriausybė uždraudė visiems sovietų karo attachė lankyti Kanados kariuomenės gynimosi įrengimų, kol nebus suteikta tokia pat teisė Kanados attachė lankytis sovietų karo įrengimuose.

Tegu prisiekusieji prisiekia, — pareikalavo prokuroras.

Teisėjas Markhamas kreipėsi į prisiekusiuosius.

— Ponai atsisitokite ir prisiekite šioj byloj. Leiskite pasveikinti ponus advokatus už tokių apskrų prisiekusiuoju parinkimą.

Prisiekusieji buvo prisaikdinti. Klaudijus Drumas pasakė kaltinamąjį kalbą, trumpą, stiprią ir tikslią. Atrodo, lyg būtų jį pavogęs iš Perris Meisono lūpų. Jis buvo nusistatęs išleisti įžangą, kad susikoncentruoti pagrindiniams smūgiui ir trauksinančiai pabaigai.

— Ponai prisiekusieji, aš pasistengsiu įrodyti, kad šių metų spalio mėn. septynioliktosios naktį šios bylos kaltinamojo nužudė Klintoną Forbą. Visai nenoriu nuslėpti, kad kaltinamoji turėjo dėl daug ko skųstis savo vyrui. Neturiu intencijos mažinti jai padarytos skriaudos dydį. Aš noriu jums patiekti visus faktus laisvai, atvirai ir aiškiai. Nužudytasis buvo kaltinamosios vyras, ir jie abu gyveno Santa Barbaroje. Maždaug prieš vienerius metus laiko nužudytasis begėdiškai, nieko jai nepranešęs, pabėgo nuo kaltinamosios su tūla Paula Kartraitiene, jų šeimos draugo žmona, atkročia ir apsigyveno Milpaso plento 4889 numerio Klintono Folio vardu. Paula Kartraitienė vaizdavo Eveliną Folienę, nužudytąją žmoną. Kiek laiko prieš savo vyrą pabėgimą kaltinamoji buvo pirkusi automatinį trisdešimt aštunto kalibro pistoletą. Kaltinamoji paaugėjo daugiau negu metus laiko besirūpindama surasti savo vyrą. Prieš kiek laiko ji sužinojo nužudytąjo gyvenamąją vietą, atvyko čia ir apsigyveno viename senamiesčio viešbutyje ponios C. M. Dangerfieldienės vardu.

XVII Skyrius

Teismo salėje jautėsi tam tikras nuobodulys. Taip atsiūnka visuomet, kai žmonių jausmai būna pertempti.

Teisėjas Markhamas, prityręs kriminalinio departamento teisėjas, daug kartų pirminkavęs garsioms žmogžudystėms byloms sėdėjo už masyvaus mahagonijos medžio stalo ir atrodė visai išsiblaškęs. Tik įgudęs stebėtojas galėtų pastebėti, su kokių atsargumų jis sijojo savo mintyse visą procesą.

Klaudijus Drumas, vyriausias prokuratūros kaltintojas, aukštas, simpatingas, gražiai apsirengęs vyras buvo puiklausioj nuotaijoj. Anksčiau Perris Meisonas jam buvo sudavęs ne vieną skaudų smūgį, bet šioj byloj prokuratūra buvo tikra laimėjimu.

Perris Meisonas sėdėjo prie advokatų stalo ir atrodė visiškai abejingas ir nesidomintis visa byla. Jo laikysena buvo visai priešinga įprastinei advokatų laikysenai, kurie, paprastai, smarkiai reaguoja į kiekvieną bylos smulkmeną.

Klaudijus Drumas padarė antrą, privalomą patikrinimą. Vienas prisiekusiuoju apleido suolą. Valdininukas įvedė kitą. Aukštas, liesas vyras, atsikisiusiais žandikauliais ir blizgančiomis kaip lakas akimis, išėjo į

prieį, pakėlė dešinę ranką, prisiekė ir atsisėdo prisiekusiuoju suole.

— Padėkit apklausinėti, — tarė teisėjas Markhamas Perrui Meisonui.

Perris Meisonas lyg netyčia žvilgtelėjo į prisiekusįjį.

— Jūsų vardas? — — —

— Džordžas Smitas, — atsakė prisiekusysis.

— Ar skaitėt apie šį įvykį?

— Taip.

— Ar susidarėt kokią nors nuomonę iš to, ką skaitėt, ir ar jį kam nors pareiškėt?

— Ne.

— Ar žinot ką nors šioje byloje?

— Nieko, išskyrus tai, ką skaičiau laikraščiuose.

— Ar būdamas toj byloj prisiekusiuoju, galėsite sąžiningai ir teisingai svarstyti bylos medžiagą ir paskelbti teisingą sprendimą?

— Galėsiu.

— Ar sutinkat?

— Sutinku.

Perris Meisonas pamažu atsistojo: jis apklausinėjo nuostabiai trumpai. Dabar jis kreipėsi į naujai atsiradusį prisiekusiuoju ložėje, iš paniurę jį dilbėdodamas.

— Suprantat, — tarė jis, — būdamas toje byloje prisiekusiuoju, turėsit spręsti pagal patiektus įrodymus. Tačiau, kas liečia įstatymus turėsite elgtis pagal instrukcijas, kurias gausite iš teismo.

— Taip, — tarė prisiekusysis.

— Kaip tamsta pasielgtum tuo atveju, — vėl pradėjo Perris Meisonas lėtai ir iškilmingai, — jei teismas duotų instrukcijas, kad pagal šios valstijos įstatymus prokuratūra privalo įrodyti kaltinamąjį esant neabejotinai kaltą, ir tas turi būti padaryta pirmiau, negu prisiekusysis galės pa-

Pietų Amerikos spauda apie Lietuvą

Pietų Amerikos spauda vis daugiau ir daugiau rašo apie Lietuvą, jos dabartinės kancijos ir rusų užimamas Pabaltijo kraštus. Pažymėtina, kad Pietų Amerikos spauda labai gerai suvokia sovietinę klastą, ją atidengia ir Lietuvos reikalą nušviečia labai vaizdingai.

Praėjusių metų pabaigoje „El Pueblo“ rašė, jog niekieno nesutramdomas smurtas Sovietų Sąjungai leido pavergti ir sutrumpinti tris mažas, bet kultūringas ir pavyzdingas tautas — Lietuvą, Latviją ir Estiją. Jos dingio iš politinio pasaulio žemėlapių, tačiau nedingo jose nepriklausomybės troškimas ir tebėra gyvas karštas noras išsilaivinti. Lietuviai, latviai ir estai tremtyje kovoja už išsilaivinimą. Reikia gerbti kiekvienos tautos suverenumą, ir reikia prisiminti šiuos tris kraštus. Galėjo rusų užimta savo neribotos karinės mašinos pagalba šias darbingas baltų tautas užgrobti, tačiau pasaulis negali ir neprivalo jų užimti. Teisinga kai — kalbama apie teisingumą — ir šituo klausimu nekreiptinas dėmesys į sovietinę propagandą. Baltų tautos turi grįžti į tarptautinę bendruomenę ir prisidėti prie kuriamojo taikos rūmo.

Kitame straipsnyje tas pats dienraštis rašo apie dabartinį gyvenimą sovietų pavertoje Lietuvoje. Laikraštis teisingai rašo, kad dabar visas mokslas Lietuvoje sukamas pagal bolševikinį kulpalį. Nesvarbu istoriniai faktai, bet būtina laikytis komunistinės linijos, nors tai visiškai nesiderina su tikrąja.

Lakraštis rašo: „Civilizuoto pasaulio piliečiai labai sunku suprasti iki kokių laipsnių sovietinė diktatūra įspraudžia visas gyvenimo sritis ir savo politinių tikslų veikimą. Čia duosime savo skaitytojams pavergtos Lietuvos konkrečius faktus, iš kurių bus aiškiai matoma, kaip tenai pastatytas mokslas, vykdomas pagal bolševikinį kulpalį.“

Čia turime prieš akis oficialų vyriausybės organą „Tarybų Lietuvą“, kuris savo Nr. 51/46 aprašo Kauno Universiteto Svetimose Konferencija, kuri buvo pravesta sekančia darbotvarka: 1) Nuoseklus draugo Stalino pritaikymas marksistinio-leninistinio mokslo apie karus; 2) Marksistinis — leninistinis draugo Stalino mokslo pritaikymas kritikos klausimais; 3) Draugo Stalino mokslas apie socialistinę valstybę; 4) Draugo Stalino mokslas apie socialistinės ekonomijos vystymąsi; 5) draugas Stalinas apie sovietinę

žvietimą ir perspektyvas jo vystymuisi; 6) draugas Stalinas apie bolševikų užduotis epochinio tėvynės karo metais. Mano nuomone, atrodo nereikalingi būtų komentarai apie darbotvarkės išvardytus punktus.

Ir is tenai bolševikų propaganda skelbia pasauliui, kad ji apgautų apie didelius išradimus mokslo srityje; štai is kur laisvoji pasaulio spauda naiviai kartoją šią melą, be atodairos pildama vandenį į sovietinės propagandos malūną, paduodama faktus, neatsižvelgiant į tai, kad tie faktai, esą, byloja apie sovietinio mokslo žmones bei jų tariamus išradimus, kurie net pasiekę „žmogaus atjauninimo“ išradimą, nors praktiškai nieko neatjaunino, net gi paties Stalino... Faktai yra faktai, apie kuriuos didieji sovietų „išradėjai“, radę būdą staigiai pagydyti vėžio liga sergančius ligonis, praktikoje ją „gydo“ taip sėkmingai, kad pasaulinė statistika šita liga sergančių didžiausiuosimčių nurodo kaip tik Sovietų Sąjungoje... Šitie ligonys ir dabar tebeseraga, nežinūnt visa gerklė skleidžiamos sovietinės „išradimų“ propagandos.

Skelbiama apie didelius atradimus ir darbus sovietinio mokslo tyrimus — (skiriamas užsienio propagandai) — kai „uo taipu tie „tyrimai ir bandymai“ milžiniško krašto viduje vykdomi panašiu būdu, kaip minėtoje Kauno konferencijoje: visi mokslai kuriami Stalino, priklauso Stalinui... Stalinas... Stalinas... Universalus žinojimo šaltinis...“

Ir taip dažnai girdimas diktatoriaus Stalino kultas, kad, rodos, negalima jokia tema universitetinio kurso, be pagyrų nepaminėjus jo vardo, ar tai bus politinės ekonomijos paskaita, ar analitinės matematikos profesorius privalo rasti progą paliaupsinti Stalino, partiją ir sovietinę santvarką, kadaigi priešingu atveju jo darbas bus iškrypes iš generalinės partijos linijos ir dėl jo „politinio atsilikimo“, arba kaip jie sako — „už skleidimą buržuazinių idėjų“ — privalės brangiai užmokėti.

Dėl to gamtos, geografijos ir istorijos mokslų viskas privalo būti taip pasukta, kad „derintųsi su generaline partijos linija“. Todėl tai čia lietuvių komunistų organas „Tiesa“ savo 280/46 n-ry rašo su pasipiktinimu apie tūlą mokytoją Miką, kuris dėstydamas vienoje Vilniaus gimnazijoje geografiją, praleido žodį „sovietinė“ Lietuvai, paminėjęs tik vieną žodį Lietuvai, kad tai yra žemės ūkio kraštas, kuriame auginami gyvuliai“.

Pagal minėtą dienraštį, mokytojas privarė pasakyti savo mokiniams, „apie nepaprastus atstatymo darbus, kurių pilnos ekonominės ir kultūrinės mūsų respublikos sritys, ir apie naują Stalino penkmečio planą“, nes mokiniai „nežino, apie kurią epochą jie mokomi geografijos: juk ne gi dėstoma apie Smetonos Lietuvą“.

Tuo tarpu lietuvių laukai bolševikinės sistemos dėka is derlingiausių plotų pavirto dirvonais, sėjamos žemės kiekis katastrofaliai sumažėjo, todėl mokytojai privalo meluoti, sakydami kad „vyksta nepaprasti atstatymo darbai“, bet nekalbėti apie artojus ir raguočių auginimą, nepaminint Stalino ir jo penkmečio plano... Tokia tai yra geografija pagal partijos liniją...

Ta pati „Tiesa“ dar labiau puola istorijos mokytojus, kurie aiškina istorinius faktus priešingai partijos linijai. Šia proga sovietinis dienraštis susiremia su Lietuvos karaliumi Mindaugu (šis Lietuvos karalius gyveno XIII-me šimt. ir visą savo gyvenimą kariavo su Maskva, pastatydamas Lietuvai anais laikais aukščiausių valstybių tarpan). Kaip atrodo is korespondencijos minėto sovietinio laikraščio, jis piktinasi, kad jauniui „iteigiama“, laikraščio žodžiais, „lietuvių buržuazinė propaganda“.

15.000 kilometrų be vieno cento

Vienas anglų žurnalistas per 50 dienų apkeliavo Europą ir Vid. Rytus, padarydamas 15.000 kilometrų ir tai kelionei neišleido nei vieno penny.

Kaip jau žinoma is spaudos, Anglijoje yra valiutos suvaržymas. Išvykoms į užsienį devizų įstatymas teledizija išvežti tik 25 svarus. Tačiau vienas anglų žurnalistas rado puikią išeitį, kaip su 25 svarais kisenėje galima apkeliauti visą Europą ir net Vid. Rytus.

Jisai is Londono nukeliavo į Paryžių, kur turimus 25 svarus, juodoje rinkoje, ikeitė į 20.000 frankų. Paryžiuje išbuvo savaitę laiko, kur pragyvenimui reikalinga 8.000 frankų.

Iš Winke-Tour pasiekė Grenoble. Čia likusius 12.000 fr. pavertė į 36.000 lirų. Italijoje sustojimas kainavo 6.000 lirų, o 8.000 lirų sumoka kelionei į Atenas - Graikijon. Jam dar paliko 22.000 lirų, kuriuos pakeitė į 6 „Napoleonus“ / 20 prancūziškų vienetų aukse. Išlaidos gerame Atėnų viešbutyje

vių buržuazinė propaganda“. Pagal bolševikinį žodyną istoriniai faktai esą tušti „įžeidinėjimai prieš bolševikinę rusų tautą, su kuria nuo amžių mus riša draugingumo saitai“ („Tiesa“, 280/46). Šitie „draugingi saitai“ pasireiškė 500 metų nuolatinėse kovose prieš rusiškąjį imperializmą, tačiau šitas faktas turi būti pavaizduotas visai priešingoje šviesoje. Taip reikalauja pagrindinė partijos linija...

Lietuvos Komunistų partijos centro komitetas (kuris faktinai aukščiausiai stovi už vyriausybę, pvz., skelbiant įstatymus, visuomet rašoma formule: „Partijos centro komitetas ir sovietinė vyriausybė skelbia“ tokius ir tokius įstatymus...) „Tiesos“ 280 n-ry skelbia dekretą apie komunistinę propagandą mokyklose, kuriuo draudžiama „mokyklose skleisti tautinę ideologiją“ ir įsako „kreipti ypatingą dėmesį į marksizmo — leninizmo“ teorijų dėstymą, kadangi, pasak jos, pagrindinis sovietinės mokyklos uždavinys įgyvendinti Lenino — Stalino išskeltus klausimus. „Visa tas, kas nėra komunistiška, tenai laikoma „tautiškai buržuazine ideologija“ ir periodinės spaudos pagalba išspėjama, kad mokyklose būtų aky-lai prižiūrimas, kadangi, pasak jos, „klasi-

nis priešas labai gerai supranta mokyklos įtaką ir deda pastangas jį išbrauti. Buržuaziniai tautininkai yra remiami kunigų reakcionierių, kurie taip pat visais būdais stengiasi jį išskverbti, kad galėtų užnuodyti jaunimą religiniais garais“ (Tiesa, 280). „Privalo būti pašalinti is mokyklos sienu visi priešiški elementai, prasiskverbę į mokytojų eiles, kurie stengiasi paskleisti mokyklose tautiškai — buržuazines mintis“, sako tas pats laikraštis kitoje vietoje.

Sovietinių mokytojų — lietuvių suvažiavimas Vilniuje 19, 20 ir 21 rugpjūčio 1946 m. apsvaistytį mokymo ir auklėjimo klausimams, priėmė tokius nutarimus: „Mokymo darbą ir auklėjimą pakelti iki to laipsnio, kad mokiniai suprastų ir persimtumt marksiizmo pagrindais.“

„Stropiai sekti, kad jokia keliu į jaunimą neprasiskverbtų priešiškos nuotaikos ir mokykla būtų išlaikyta sovietinės ideologijos aukštyje.“

„Užbaigti sovietinės mokyklos suformavimą, skrupulingai apvalius ją nuo visokio priešsovietinio elemento ir marksistinių idėjų priešų.“

„Organizuoti ir padėti mokymo darbuotojams pagilinti ir įsisąmoninti marksizmą — leninizmą mokslą, kaip bazę (pagrindą) savo darbe ir kovai su idealistinėmis apraškomis“.

Šitie nutarimai, kuriuos sekė vėl nauji areštai ir kalėjimai su kryžiaus keliais į Sibiro stepes daugybė mokytojų, parodo, ką reiškia sovietiniuose režimuose stereotipiniai šūkiai: „Tegyvuoja sovietinis mokslas. Tegyvuoja bolševikų — komunistų partija. Tegyvuoja mylimas mokytojas ir vadas, draugas Stalinas...“

Negalima ramiai tūnoti, turint prieš akis tokius faktus. Visas jaunimas, kuris gyvena Europos širdy: nuo Kauno ir Vilniaus iki Budapešto, Sofijos ir Belgrado yra išduotas bolševikams. Kai milijonai jaunų žirdžių yra užnuodyti, sužaloti ir išprievartauti, pasaulis negali užmerkti akių prieš tą klaidingą tikrovę. Vien tik tai suraminimų reikitenka. Suraminimus privalo lydėti kova. Sprendžiamoji valanda atėjo. (—d—)

Mūsų federalizmo konspektas:

Vienybė žodžiuose ir širdyse

Baltų arba aistių giminių bendravimas pateikia mums gana liūdną istoriją. Todėl ir jo balansas ligi šiai dienai tebėra toks liesas.

Tryliktoji šimtmečio bendros kautynės prieš įsibrovėlius prie Šiaulių ar „sprendžiamasis mūsų“ prie Durbės ežero, kaip ir visa eilė kitų priešgermaniškos rezistencijos aktų senojoje Aistijos erdvėje bebuvo registruojami, kaip istorinės kronikos faktai ar tik palšos legendos be gyvybiško pokio dabarčiai. Nauja gyvybė ir įkvėpimu visa tai galėtų sužerėti tik tada, kai toji praieitis taptų bendru istoriniu lobiu visoms aistiškoms giminėms, rasimoms naują ir sintetinę išraišką moderninėje Baltijos tautų federacijoje.

O šiaip jau mūsų istorikai, politikai ir visuomenininkai nuolat buvo priversti konstatuoti, de ja, liūdna tiesa, kad mūsų Aestiorum gentes, amžių bėgyje susikūrusios ar patekusios į skirtingą istorinį, politinį, socialinį ir kultūrinį likimą, ilgainiui virsto atskiromis tautomis su savais ir natūraliais egoizmais, su savomis nacionalinėmis ambicijomis ir nebe visuomet suderinamais charakteriais. Nuo devyniolikto šimtmečio šios tendencijos ėmė vyrauti ir toliau vyravo su neabejotinai apgailetinu „suverenumu“.

Tautinio renesanso dešimtmečiai Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje, o taip pat ir Gudijoje mums pateikia reto šių visų giminių separatizmo ir politinio trumparegiškumo paradoksinį paveikslą. Visos jos daugiau ar mažiau sunkiai kentėjo po tuo pačiu caristinių jungu. Tiek caro, tiek kaizerio įvairiopi „istrebiteľiai“ jas iš visų pusių engė, virakino, degeneravo ir išnaudojo. Priešas ar priešai, taip sakant, buvo bendri, visiems tie patys, ir tik jų bendras nugalėjimas bei atsipyrimas tegalėjo toms giminėms atnešti laisvės atodūsi. Toks atvejis, kad abu tie Baltijos erdvę siekia užvaldyti faktoriai vienu metu sugniužutų, kaip tai maždaug įvyko po 1914 — 18 metų pasaulinio karo, yra reta likimo malonė, ir būtų itin nerimta aplinkuiuoti mūsų ateitį vien ant tokių atsitiktinių dažno ar reguliaraus kartojimosi. Tai mums kartą galėjo atnešti tik vieną ir

trumpą prošvaisės epizodą. Bet ant tokių epizodų negalime grįsti savo amžinosios ateities, nes, anot graikų filosofo, niekas dukart nesimaudo tame pat tekančios upės vandeninyje...

O juk visų mūsų giminių dvasinio ir politinio elito santykiavimas (čia visai netiktų bendradarbiavimo žodis) devyniolikto amžiaus antroje pusėje ir dvidešimtojo pradžioje buvo ne tik liūdnei, bet stačiai keistai silpnas. Jei tada stigo politinės išminties, patyrimo, ateities perspektyvų gilesnio nuajutimo, tai būtų gal siekti pateisinama. Bet kad slaviai ir germanai per šimtmečius taip būtų nualinę mūsų aistiško, ar baltiško solidarumo elementariausius instinktus, tai net ir šiandien graudu konstatuoti. Lietuviški inteligentai specifiinių sąlygų dėka, pvz., buvo plačiai išblaškyti po šiuos kraštus. Bet lietuvių šviesuoliai, apsigyvenę Rygoje, Tartu ar Liepojoje, dvasiškai ir politiškai veik nebendravo su lo-kalinėmis latvių ar estų pajėgomis. Jie net jautėsi esą „svetimose“ žemėse ir tautos! Panasiai „revansavosi“ latviai ir estai. Asmenys, kurie plačiau ir giliau nuvokė ir kartais drįsdavo viešai pasiraitoti apie mūsų federacijos reikalą ar galimybes, kaip Dr. Jonas Slūpas, ar is dalies mūsų kultūrų pionieriai, kaip Vaižgantas ar J. Rainis, — tebuvo retos, izoliuotos išimties, nieko nelėmusios ir nepasiekusios. Ką čia ir bekalbėti, jei, pvz., nepriklausomybės atgavus, Latvijos ir Lietuvos Respublikų „broliskieji“ prezidentai per du dešimtmečius, berods, nei karto nepasikeitė oficialiais ir iškilmingais vizitais, kaip tas būtų ir šiaip eiliniams kaimynams derėję!... Keistas ir jau stačiai tragikomiškas skėryčiojimas.

Tiesa, vėliau turėjome Baltijos santarvės pakštą... su klauzulėmis non laedere. Baltijos santarvės idėja ir reikalui mūsų visų kraštuose buvo suvartota daugybė cisternų rašalo. Iškilmingų progų kalbėtojams, laikraštininkams ir šiaip visokiems lengvo žanro visuomenės veikėjams tai būdavo trafaretiškai patogi tema. Mūsų gausūs daktarai jau ir disertacijoms kartais ją imdavo... užsienio universitetuose. Politiskame mąstyme dar ne perdaug išprusintas

mūsų visuomenės būdavo nesunku visa ta frazeologija apglusinti ir sudaryti mūsų tariamo vieningo bendradarbiavimo iliuziją. Iš tikrųjų gi, tas Baltijos paktas net nesiekė tiek, kokių paktus, pvz., turėjo prancūzai ir lenkai ar prancūzai ir jugoslaviai, nekai-myninės tautos. Tai buvo paktas, kokių dešimtimis rašydavo ir tebesirašo įvairios valstybės pasaulyje ir kur apie mūsų žanro „vienybės“ ar „brolybės“ taip tuščiai nedeklamuojama. Mūsų valstybėms ir jų vadovams federalinė idėja buvo svetima ir, matyt, atrodė nepriimtina. Mes tenorėjome ir tepajėgėme bendradarbiauti tik taip, kaip normaliai bendradarbiaujama tarp atskirų, suvereninių valstybių, — ir tiek. Mūsų politikų lūpose kartais nuskambėdavo gilesnės ir jautresnės frazės buvo tik — žodžiai, kurie nei jų veiksmų saistė, nei konsekvencijomis reikėsi. Kaip dažniausiai tokiais atvejais ir būna...

Vis dėlto vieningo bendradarbiavimo idėja užgimė mūsų tautų, mūsų visuomenių širdyse. Tai sveiko „liaudies“ instinkto balsas: Formavosi lietuvių — latvių Vienybės Sąjūdis, paskui sekė kitos „vienybės“... Tai jau mūsų žmonių ilgesys, nu-jautimas, aktyvus noras pažvelgti toliau ir plačiau, negu tik is parapijos varpinės bokstelio. Bet, realiai žiūrint, tai vis ir liko „literatūra“, savo rūšies visuomeninė bei intelektualinė pramoga, kai kada snobizmas, retkarčiais gal tik karjerizmas ir dažnai tik „visuomeninės veiklos“ sportas. Tai negalėjo pralaužti nacionalinių egoizmo, atskirų valstybių mašinerijos interesų, suvereninių valdžių ir jų kompetencijų barjerų. Susikūrus atskirus namus ir pasiryžus atskirai gyventi, tai buvo natūralu ir logiška.

O visgi sveiko proto ir muzikškos išminties balsas ilgainiui stiprėjo. 1940 metų ir vėlesnės tragedijos, ištikusios Baltijos erdve, jį pagilino. Tarp mūsų tautų vaikų šiandien jau šimtais, gal tukstanciais visur sutiksi gilius, „galutines“ vienybės šalininkus. Taip jaučia ir galvoja daugybė mūsų pavienių žmonių. Pats gyvenimas moko. Bet toliau tradicinės deklamacijos ir šiandien dar nemiečia. O to nebegana!

Bronys Raila

(4)

Kassello Lituanica Seligenstadte

Sausio 21 d., trečiadienį, Lituanicos futbolo vienuolikė viešėjo Seligenstadte, kur žaidė draugiškas rungtynes su S. Bavarijos lietuvių rinktine. Nežinūnt, kad kasseličiai atvyko naktį praleidę kelionėje ir nepilnos sudėties, pergalei pelnė Lituanica 2:1 (1:0). Laimėjimas buvo geresnis vienetas ir antroje pusėje visiškai vyrovė, nors priešininkai sudarydavo pavojingų momentų prie svečių vartų, kur puikiai gaudė Ilgūnas ir su atsėdėjimu žaidė gynimas. 20 min. kasseličiai pelno baudinį, kurį Sipavičius (pereitais metais neapraktytė nė vieno baudinio), prakartė. Tačiau po penkių minučių Burba įstrižu šūviu padaro 1:0. Baigiantis kėliniui, Ilgūnas sulaiko Langevičiaus kirstą baudinį.

Antrame kėlinyje Lituanica pasirinko daugiau gynybos taktiką ir puolimą tempia tik abu kraštiniai ir vidurio puolėjas. 5 min. Sipavičius kirstą antrą baudinį Trumpis sulaiko. Žaidimas permainingas ir 25 min. Lituanica veda 2:0. Sipavičius paduoda aukštą kamuolį ant vartų, vartininkas kumščiuoja į skersinį ir K. Miškinis su kūnu įneša į vartus. Po kelių minučių šeimininkai

kams is susigrūdimo pavyksta pasiekti garbės įvartį. Paskutinės dešimt minučių rinktinė užspaudžia Lituanicos vartus, tačiau išlyginti, prieš gerai žaidusį gynimą, nepavyksta.

Lituanica šią pergalę pelnė sekančios sudėties: Ilgūnas; Goutaite, E. Lizaitis; Bruneris, Afanasjevas, Sipavičius; K. Miškinis, St. Norvilaitis, Sabaliauskas, Baltramaitis, Burba.

Rinktinė: Trumpis; Langevičius; Kožėnauškas, Sadauskas I, Sadauskas II; Baskys, Kalasinskis, Ciplys, Gražys, Sabonas.

Vasario mėnesį numatoma sužaisti revanšines rungtynes Kasselyje.

— Stalo teniso rungtynės Lituanicos futbolininkai — Seligenstadto Žaibas, baigėsi Žaibo naudai 7:1. Taškus pelnė: šeimininkams — Bichnevičius 3, Maciauskas su Rutkausku po 2; futbolininkams — Kazakevičius 1, E. Lizaitis 0, K. Miškinis 0.

— Lituanicos stalo teniso pirmenybės už-trukusiose visą savaitę, meisteriu tapo ne-nugalimas Adomavičius, nepralaimėjęs nė vienos partijos. Jis surinko 11 tšk. su setų santykiu 22:3. Antroje vietoje liko jaunasis Raudys su 9 tšk. 18:7 setų sant., trečioje vietoje — Slėnis 8 tšk., 17:7. Toliau vietomis pasiskirstė: 4. Brantas 8 tšk. 18:11; 5. Moleris 6 tšk. 14:11; 6. Rakkevičius 6 tšk. 14:4; 7. J. Lizaitis 5 tšk. 13:13; 8. E. Lizaitis 4 tšk. 10:14.

Sporto įvairenybės

— Šiais metais populiariausia sporto šaka pasaulyje — futbolas švenčia daug su-kaktuvių. Is žymesnių daugiausia jų tenka anglų futbolininkams, kurie pirmieji futbola pradėjo žaisti ir jį išplatino po visą pasaulį. 85 metai sukančia Anglijos futbolo sąjunga — FA. Tais pačiais metais McGregor pirmenybėse įvedė taškų sistemą ir buvo pradėta žaisti pagal surašytas taisykles. Pirmosios taisyklės tačiau buvo priimtos lygiai prieš šimtą metų, Cambridge įvykusia-me studentų futbolo komandų atstovų suvažiavime 1848 m. Viena is svarbiausių taisyklių buvo: kamuolį galima tik su koja pirmyn spirti... Prieš 75 metus įsisteigė Skotijos FA ir pirmą kartą buvo pravestos taurės varžybos. Prieš 70 metų, laike vienu Nottingham Forest rungtynių, pasigirdo pirmieji teisėjo švilpuko garsai. 188 metais prasidėjo Anglijos lygos pirmenybės. Pirmosios dvilykla komandų buvo: Accrington, Aston Villa, Blackburn Rovers, Bolton Wanderers, Burnley, Derby County, Everton, Notts County, Preston North End, Stoke City, Westbrianch Albion ir Wolverhampton Wanderers. Is jų devynios šiandien žaidžia I lygoje viena antroje ir dvi trečioje lygoje. Seniausias lygos klubas yra Notts County (dabartinė Lawtono komanda), kuri įsisteigė 1862 metais.

— Londono dienraštis „Daily Express“, kaip ir kiekvienais metais, paskelbė praėjusių metų geriausias Anglijos sportininkus. Pirmoje vietoje eina kriketistas ir Arsenalo futbolininkas Denis Compton (užpėnai tre-

čioje vietoje), antruoju — garsus žokėjas Gordon Richards; toliau: 3. Sten Mortenson (futbol.), 4. Peter Kane (boksioninkas), 5. Joe Davis (biliardo meisteris), 6. Mc Donald Bailey (lengvaatletas), 7. Reginald Harris (divratininkas), 8. Fred Daly (golfininkas), 9. Vic Duggan (motociklistas); 10. Janette Altwegg (dail. čiuožikė). 1946 m. pirmąjį — Sidney Wooderson (lengvaatl.) ir Bruce Woodcock (boks.) nesimato lentelėje.

— Pagal prancūzų dienraščio „L'Equipe“ konkurse, geriausia 1947 m. prancūzų sportininkui išrinkti, dovana paskirta aštuoniolikmečiui plaukikiui, pasaulio rekordistui Alex Jany. Toliau seka: 2. Christian d'Orliol (iechtuotojas), 3. Marcel Hansenne (lengvaatletas), 4. Jean Sepheriades (irkuotojas), 5. Larbi Ben Berek (futbolistas), 6. Ariflon (lengvaatletas), 7. Marcel Cerdan (boksioninkas), 8. Jean Robic (divratininkas), 9. Mady Moreau (plaukikė), 10. Bergougan (rugby). — Naujųjų Metų diena Skotijoje siautė nepaprastai blogas oras. Trys I lygos futbolo pirmenybių rungtynės turėjo būti atšauktos, o ketvirtosios — 22 minutes prieš pabaigą nutrauktos, nes buvo žaidžiama jau vandenyje. Nepaprastai smarkus lietus aišk-tę visiškai patvindė. Rungtynių nutraukimu sumanė pasinaudoti šimtai škotų, kurie tuo-jau prie kasos pareikalavo grąžinti pinigų, nes buvo likę žaisti dar daugiau 20 min. Klubu vadovybei atsisakius užmokėti, tau-pieji škotai sukėlė tokią triukšmą, kad turėjo isikisti ir policija...

Iš Lietuvos pabėgusių estų pasakojimas

„Išvyk komunistai manė, kad iš visų Baltijos tautų lietuviai jiems draugiškiausi. Tokia pažiūra jie buvo susidarę ryšium su atkaklia lietuvių rezistencija prieš vokiečius. Bet raudoniesiems okupantams teko labai greit nusivilti: lietuviai jų nenekentė kaip ir bet kuri kita jų tironijos smaugiama tauta. Lietuvos miškai pilni partizanų, ir pasipriešinimas raudoniesiems tenai netgi stipresnis kaip Estijoje ir Latvijoje. Si narsi ir nepajungiama tauta gina savo laisvę nuo didžiausio savo istorijoje pikto, ir raudoniesiems vergų gaudytojams ilgai dar nesisėks pasiekti žymesnių rezultatų.

Taip liudija, pasak „The Baltic Review“ žinių tarnybos (Nr. 50, 1947. XII. 31), devyni estų jūrininkai, kurie 1947 m. gruodžio 7 d. laivą „Merituul“ slapta atplaukė į Faludden uostą Gotlande. Jie buvo išplaukę iš Klaipėdos, kur Maskvos įsakymu štelktų visų Baltijos valstybių žvejų laivai. Iš 40 trolių, žvejojantių Klaipėdos vandenynė, 18 nominaliai priklauso tarybų Estijai, kiti — Lietuvai ir Latvijai. Visi tie trolieriai patinai iš vokiečių, vienodi — apie 200 tonų, dvistiebiai, su galingais motorais. Pavadinimai jie estiskai, latviškai, lietuviškai; Merituul — reiškia „jūrų vėją“. Klaipėdos žvejybos viršininkas rusas kaip ir daugumas jo tarnautojų. Sovietai labai nepasitiki nerusais žvejais ir prekybos laivyno jūrininkais, bet nesant rusų priversti panaudoti kitus. Paskutinių metų net ir žvejybos laivyną grūdavo vis daugiau mongolinių aziatų. Pirmenybė duodama komunistų partijos nariams ir nė vienos svetimos kalbos nemokantiems. Jūrininkams griežtai draudžiama svetimuose uostuose su bet kuo draugautis, bet liepiama stebėti visa, kas naudinga sovietų špionąžui. „Mums buvo leidžiama žvejoti netoliau kaip 20 jūros mylių nuo kranto“, pasakoja pabėgėlis. Mus laikė apsupę pakrančių sargybos laivai, tarp jų daug greitlaivių ir net gana didelių karo laivų. Jeigu žvejų laivai pasitaikę peržengti ribą, sargybiniai tuoj lipa ant kulnų, sakdami grįžti. Mums tepasisekė pabėgti tik dėka tiršto rūko gruodžio 5 d.“

Pabėgėliai teigia, kad iš 1,1 mil. Estijos gyventojų likę 600.000. (Svedų „Dagens Nyheter“ skelbia, jog pusė buvusių Estijos gyventojų išstremti arba pabėgę). Pabėgti ir užsienius dabar jau esą nebeįmanoma, ta-

čiau atsiranda drasuolių, kurie iš desperacijos rizikuoja. Repatrijavusieji DP be cemonijų išgabenami į Sibirą, kad niekam negalėtų papasakoti apie buitį Vakaruose. Estijoje dabar gyvenimas einas taip, tarytum be Sov. S-gos daugiau pasaulio nieko nebūtų. Daugelis estų, grįžusių ar grąžintų iš Svedijos, gelbėdami savo kailį įstoja į NKVD ir visa gerklė šaukia, kaip jie vergavę kapitalistams. Tremtinius Vakaruose komunistų spauda ir radijas vadina išdavikais; estai negali atsistebėti, kaip tu patį sovietų propaganda saldžiais žodžiais vilioja DP grįžti namo. Tėvynė likę estai nė kiek nepyksta ant savo tautiečių tremtinių, tik trokšta, kad jie pasauliui išaiškintų, kokią klaidumoj skendi jų tėvynė. Tuoj po karo buvo tikima, kad taikos konferencijoj padarys tvarką, ir raudonuosius tironus priverstų išsikraustyti. Dabar tas tikėjimas sukrėstas, bet žmonės iš nevilties tikisi, kad didžiosios demokratinės valstybės, vis dėlto realizuos savo paskelbtus aukštusius principus. Tas tikėjimas ir tepalaiko žmo-

nes. Netoli Klaipėdos esančios net kelios koncentracijos stovyklos, kuriose sugrūsti ne tik kaliniai iš pačių Baltijos kraštų, bet ir vlasovininkai bei nubauti vokiečių karo belasviai. — „Dagens Nyheter“ duoda papildomų duomenų: tūkstančiai estų mobiliuoti, bet ne į kariuomenę, o į darbo batalijonus Estijoje ir kitur. Visi buvę šauliai išstremti; kadangi daugelis ūkininkų buvo šauliai, tai dabar provincijoj lauko darbuose tematyti vaikai, moterys ir seniai. — Vidutinės darbininko pajamos 3—400 rb. per mėnesį. Sviesto arba taukų kg. kaštuoja 100—200 rb. už drabužių eilutę, jei gausi, moka 3000 rublių. (E)

Skryningo - registracijos reikalai

Tik ką gauta iš IRO Centro Zenevoje per Tremtinių Tarnybos Valdytoją žinia, kad į vokiečių kariuomenę po 1943 m. patekusiems kariams pabaltiečiams, o taipgi Klaipėdos krašto lietuviams būsiąs pripažintas DP statusas. (LTB).

Lietuviškai per svedų radiją

Naujų metų vakarą tarp 23—24 val. Dr. J. Lingis per svedų radiją pasveikino lietuviškai Svedijoje gyvenančius lietuvius. Po kalbos buvo transliuota lietuviška plokštelė „Kur lygūs laukai“, įdainuota Lietuvos karo mokyklos choro. Jo kalbos tekstas:

Mieli lietuviai Svedijoje!

Prieš mus atsiskleidė Naujų Metų uždanga. Mūsų jėgos kaupiasi naujam darbui, naujiems uždaviniams. Nedalia išskleidė mus po visus pasaulio pakraščius. Mes lietuviai, kurie radome užuovėją ir prieglobstį šioje laisvosios šiaurės šaly, esame daug laimingesni už savo kitus likimo brolius. Svedų tauta sutiko mus kaip žmones ir davė progos kaip žmonėms įsijungti į jų malonią visuomenę, o mes savo pozityvul darbų stengiamės nors menką grūdą įkrauti į krašto aruodą. Įžengę į naujuosius darbo metus, dar su didesniu atsidavimu ir sąžiningumu atlikime mums patikėtą darbą. Tai bus mūsų padėka, mūsų atpildas už mus priglaidusios svedų tautos vaišingumą. Ji įvertins tą mūsų įnašą.

Su naujais metais ateina ir nauji troškimai, naujos viltys. Kaip ir visais nedalios metais, taip dar ir šiems visi mūsų lūkesčiai, visos mūsų viltys subėga į vieną troškimą, į vieną tikslą — į tėvų žemės laisvę. Likime ir toliau tvirti viltį, nepalūžkime laukime. Mūsų troškimas išsipildys, nes teisybė ir teisingumas mūsų kovos sąjungininkai. Sukaupkime jėgas naujiems uždaviniais, paprašykime Aukščiausiojo palaimos savo darbams ir žygiams, išvermes nesuklipti sunkiame pabėgėlio kely, ir Naujų Metų varpams sugaudus, tarkime kartu su tremties poetu:

Tėvų gimtoji žemėn tegrįžta vėl tremtiniai,
Ir nauja laisvės rytą uždek jos danguje,
Dieve Tėve mūsų, globoki mūsų tėvynę
Kur teka amžių kraujas, kur šaukia Baltija.

Tautiečiai

Diena už dienos daugumas mūsų tikimės aplieisti stovyklas, išskelauti į laisvas pasaulio šalis įsikurti ten, kol ateis laikas ir galėsime grįžti mūsų brangiojojo tėvynėn. Kiekvienas išvyksta platesnį pasaulinį tautos atstovų kitų tautų tarpe. Kaip mūsų išeivis gyvenęs, kokią sudarys apie save nuomonę, taip tenyščiai spres apie mūsų tautą. Gražūs elgesys, išvermingas ir sąžiningas darbas aukštins mūsų tautą, kels užuovėją jos nelaimėse, artins jos išlaisvinimo valandą. Išsivežtos blybsybės griaus ir tai kas mūsų tautos labui pasieks.

Tad besirengdami naujam gyvenimo tarpsniui pasižvalgykite po savo stovyklas, atkreipkim visu rimtumu dėmesį į pasitaikančias mūsų tarpe negeroves.

Tai sen tai ten pastebime per mažą tautinio aktyvumo ir susipratimo, nepakankamai religinio jautrumo, o kartais prieturtų ir moralinio sąturumo, reikiamo moralinio aukštumo. Tačiau dauguma mūsų vardui ir ateitai kenkiančių veiksmų kyla iš girtuokliavimo.

Katalikškosios Akcijos Centras kviečia visus tautiečius į kovą prieš religinio, tautinio ir moralinio gyvenimo negeroves. Iki Sv. Velykų nusipurtysime nuo savęs šių negerovių dulkes, kad Kristaus prisikėlimo šventę sutiktume visokeriopai skaidresni.

Artimiausiu žingsniu į šią veiklą pirmąją vasario mėn. savaitę (vasario mėn. 1—8 d.) skelbiame blaivumo savaitę.

Gerb. stovyklų kapelionas prašome šiuo klausimu pasakyti bent po vieną pamokslą, žurnalistas — panagrinėti girtuokliavimo žalos klausimą spaudos skiltyje; medicus ir visuomenininkus — paskaitomis ir parengimais parodyti tikrąjį alkoholio žalą; o kiekvieną tautietį — privačiais pasikalbėjimais ir tarpusaviu santykiavimu įnešti savo dalėlę kovoj prieš girtavimą. Tenelieka nė vienos vietos nė vienos srities kur būtų šis reikalas nepaliestas. Sukruskime!

Lietuva pasauliui žinoma kaip katalikiškas kraštas. Tad visi visur ir visuomet pasirodykite sąmoningais katalikais ir tauriais, giliai susipratusiai lietuviams!

Katalikškosios Akcijos Centras.

Naujos knygos

Dr. V. Viliamas, ISIKORIMO GALIMYBES UZJORIO KRASTUOSE, Lietuvių emigracijos ir kolonizacijos problemos. Tekste 14 paveikslų ir 4 žemėlapių. Išleido Sudavija. Viršelis dail. V. Vaitiekūno. Kaina Rm. 10.—

Liudas Dovydnas, GYVENO KARTA KARALIAUS. Iliustracijos dail. P. Osmolskio. Išleido Sudavija.

Vyt. Alantas, DRAMOS VEIKALAI, Aukštadvaris — 3-jų veiksmų ir Buhalterijos klaidų — 3 v. Viršelis P. Osmolskio. Išleido „Mūsų kelias“. Kaina Rm. 8.—

Alfonas Gričius, ZEME IR ŽMOGUS, Sonetai. Viršelis dail. Teleforo Valiaus. Išleido „Zalgiris“ Würzburg. Kaina Rm. 4.—

MOSŲ KALENDORIUS 1948 M. Redagavo A. Merkelis. „Mūsų Kelio“ leidinys.

I. R. O. PAIESKOJIMŲ ISTAIGA, AROLSENE PRIE KASSELIO ieško sekančius asmenis:

RIMKUS Jurgis, 20 metų;

RIMKUS Mykolas, 51 metų;

RIMKUS Elena, 42 metų;

ROCIONAITĖ Juzė, gim. 10.3.1922;

ROCIONAS Valentinas, 39 m., iš Vilkaviškio RUMKIUKAS Andriekus, 25 m., iš Tauragės.

SESTOKAITIENE Elena, g. 1906, iš Pomer.

SESTOKAITYTĖ Vida, g. 1935, iš Pomer.

AKIMIRKSNIŲ KRONIKA

Tikrai reikėtų rykščių...

Visais laikais nestigo Don-Kichotų, kovojančių su vėjo malūnais. Tai įvairūs manijakai ir šiaip avantiūristai, kurie suseraga nepagydoma liga — pūsti prieš vėją, eiti (ir būtinai vienam) prieš srovę, visus juodinti, šmeižti, ardyti, na, o save tuo pačiu metu kelti aukštumon ir savo pasirinktą kvailą kelią laikyti idealiausiu ir protingiausiu donkichotiškiams tikslams siekti.

Paprastai iš tokių „kovotojų“ pasijuokiamą ir niekas nekreipia rimto dėmesio, nes jie, kaip taisyklė, susilaukia liūdnos galo. Ar pamišėlių namai, ar kitos Tėmidos įstaigos paima juos savo globon. Bet iki tas įvyksta, jie drumsčia vandenį ir klaidina visuomenę.

Turime ir mes savo tarpe tokių „neramios dvasios“ piliečių. Vienas tokių yra platesnei visuomenei pažįstamas p. J. Paršaitis — Dr. Gabrys-Tautinas-Markiz de Garliava ir dar kitais titulais pasipuošęs asmuo.

Visiškai nenorėtume šio asmens liesti, jei jo pragaistingas darbas su skleidžiama anonimine literatūra apsiribotų lokaliniais svaichiojimais apie tariamąją kovą dėl mūsų tautos laisvės ir savotiškas pažiūras į praeitį ir ateitį. Palinkėtume jam tada ramios senatvės ir geros sveikatos. Deja, jis ne tik mūsų visuomenę bando klaidinti, bet įvairiais memorandumais, raštais, reikalavimais apipila įvairių valstybių galvas bei tarptautines institucijas, kuriose sukelia nereikalingų abejonių, aiškinimosi ir mūsų igaliojams atstovams padaro nemalonumų.

Nors gerb. tautietis pasisako kovojąs dėl Lietuvos laisvės, demokratinės Lietuvos, tačiau jo gausi literatūra primena mums tuos metodus, ryšium su kuriais mūsų tėvynė prievartaujama ir kenčia negirdėtą priepaūdą. Tik palyginkim jo leidžiamą „Tautos Sargybos“ laikraštėlį su bolševikine spauda. Tame laikraštėlyje mes nersime nei vieno šviesesnio momento mūsų nepriklausomame valstybės gyvenime ir sunkioje laisvės kovoje bei dabar. Visų pastangos paniekintos, visos partijos be išimties pasmerkotos ir tik kur rašo Gabrys apie Tautiną ar Tautiną apie Gabrį šiek tiek aiškiau pasidarą, nes, anot „Tautos Sargybos“, „dr. Gabrys turi didžiausią pasitikėjimą visų demokratiškai nusistatusių lietuvių tiek kovojančiojo Lietuvoje, tiek tremtyje ir dėl to Gabrys yra rimčiausias kandidatas į Lietuvos prezidentus...“

Ką gi? Juk niekas negali drausti kam nors pretenduoti į prezidentus. Ir vaikai žaisdami kareivikus kartais apsiselbia generalais ar kariuomenės vadais. Tačiau aukščiausiai minėti žaidimai į prezidentus lydimi „Tautos Sargybos“ skleidžiamų šmeižtų bangos, randa tarybinę spaudą ir propagandoje didžiausios paramos, nes vienių ir kitų šaudoma į tą patį tikinį.

Tačiau gerb. „prezidentas“ nesitenkina būti vienas, be užnugario ir pritarimo, nors iš tikrųjų, visos tariamosios Baltijos Tarybos, „gausūs“ parašai po memorandumais, redakcinės kolegijos ir bendradarbiai yra vienas ir tas pats „prezidentas“ asmenyje pilietis. Jis tariasi kalbas visų lietuvių vardu, remiasi kovojančios tautos valia ir net bando atstovauti vyr. kovojančios Tėvynės organą Vlaką, skelbia jo atsisaukimus, „baudžiamojo skyrus“ sprendimus ir kt.

Netektų aiškintis, kad šie ir panašūs prasimanymai su faktiną padėti nieko bendro neturi, o kiti „Tautos Sargybos“ svaichiojimai yra tiek nerimti ir iškraipyti faktų kratiniai, jog kiekvienas gimnazistas galėtų būti rimčiausias oponentas.

Taigi, don-kichotiškoms manieroms nėra ribų. Ir kai mūsų tremtinių spaudoje ši pragaistinga gerb. „prezidentas“ veikla buvo dešifruota, „Tautos Sargyboje“ laikraščio redaktoriams buvo paskelbtas mirties sprendimas, tačiau, tur būt, interplavus galtingajam „prezidentui“, jis buvo pakeistas į fizinę bausmę, įkrentiant nuo 10 iki 100 rykščių.

Zinoma, juoktis galima, sveika ir būtina. Ne su kitu jausmu sutinka lietuvių šiuos „prezidento“ sprendimus, tačiau teneužmiršta visi, jog ir juokas turi ribas, ypač tada, kai juo bandoma kaisioti lazdas į visų mūsų siekimų vėžimo ratus.

Tokiems humoristams, atrodo, tikrai reiktų rykščių...

Beje, mus siekia žinios, jog gerb. prezidento sveikata paskutiniu laiku šlubuoja ir gydytojai pataria ilgesnį gydymą psichiatrinėje ligoninėje. Jei tai pasitvirtintų, mes nė kiek nesistebėtume, nes skleidžiama literatūra tik ir paliudytų šių gandų tikrumą.

*

Visiškai nenoromis ir be jokios blogos intencijos mes ilgiau apsisistojome ties vienu charakteringu pavyzdžiu, kuris prikišamai parodo, kiek nereikalingų kalbų ir vienybės ardančių daigų gali sukelti vieno žmogaus nesveika vaizduotė.

Kyla klausimas, ar po visų tų išdaigų mes turime pilvus susiėmę gardžiai nusijuokti, ar susimąstyti, apsižvalgyti apie save ir kažko paieškoti. Gal tokių „prezidentų“ ir „neramios dvasios“ tautiečių daugiau esama? Kurie taip pat aiškina, jog tik mes vien esame teisūs, tik mūsų pažiūros neklaidingos, visuotinės, tik mes kovojame, o visi kiti... niekiai!

Visa tai apsvastykite, tik su gera valia, be pykčio ir pagiežos.

HENR. ZEMELIS

Du nauji milijonieriai

Berlynas (Dena). Kaip rašo „Der Abend“, Berlyne gyvenanti 23 m. amžiaus mašininkė ir jos brolis paveldėjo jų bobutės seserėčios, mirusios 1930 m., 18,75 milijonus dolerių.

Ilgus metus pasaulio laikraščiai ieškojo turto paveldėtojų, kol 1938 m. Philadelphiaus teismas pripažino paveldėjimo teisę 14 m. amžiaus Ūršulei Bauer.

Kilęs karas sutrukdė paveldėjimą perimti. 1945 m. ji buvo bepradedanti netekti vilties, bet netikėtai iš Philadelphiaus gavo raštą, kad ji iki 1947 m. vasario 22 d. turi atvykti ir asmeniškai parašu pakvituoti turtą perėmimą. Tačiau dėl sunkumų gauti pasą ta jos kelionė negalėjo įvykti.

MATUOS ŽEMES RUTULĮ

Washingtonas (Dena/INS). Kovo mėn. į Tolimuosius Rytus ir Aleutų salas išvyks nemaža mokslininkų, kurie iš naujo nori nustatyti žemės rutulio dydį ir išvaizdą.

Roma (Dena/Reuters). Italijos ministeris pirmininkas de Gasperi „Il Messagero“ laikraščio atstovui pareiškė, kad jis nemano keisti visuotinių rinkimų laiką, kuris numatytas balandžio 17 dieną.

Roma (Dena/INS). Popiežius Pijus XII priėmė privatinę audienciją lenkų kardinolą Hlondą, kuris padarys Popiežiui dartinę Lenkijos buklės apžvalgą.

Washingtonas (Dena/INS). Prezidentas Trumanas pareiškė, kad kiekvienas kvalifikuotas Amerikos pilietis demokratų sąraše turėtų daugiau šansų būti išrinktu į prezidentus, negu Henrys Wallacė kaip trečios partijos kandidatas.

Londonas (Dena/INS). Britų sostinės politiniuose sluoksniuose laukiama, kad netrukus bus imtasi priemonių Beveno siūlymams įgyventi. Kalbama apie galimą D. Britanijos, Prancūzijos, Benelukso, Italijos ir Portugalijos užsienų reikalų ministrų konferenciją.

MINTIS

„The Thought“ Lithuanian Newspaper Authorized by Headquarters European Command Civil Affairs Division * Appears 3 times weekly * Editor — in — Chief and authorised licensee: J. Vasaitis * Printed by Verlagsdruckerei Dietrich & Schuster G.m.b.H., Memmingen

Vyr. Redaktorius — leidėjas J. Vasaitis. Redaktoriai: Henr. Zemelis ir Vl. Balseys. Leista Vyr. JAV kariuomenės būstinės Europoje * Laikraštis išleina antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais * Prenumerata mėn. RM. 10.—, atskiras numeris RM. 1.— * Prenumerata į užsienį, išskyrus Japoniją, Ispaniją ir Austriją, su persiuntimo išlaidomis RM. 15.— mėn. * Einam. sąskaita Volksbank Memmingen, e.G.m.b.H. Nr. 9149 ir Postcheckkonto München 14210. Adresas: „MINTIS“, (13b) Memmingen, Schranneplatz 6. Laikšams: Memmingen, Postfach 110.

Redakcija nesunaudojusi rankraščių nesaugo * Honoraras mokamas tik nuolatiniams bendradarbiams iš anksto susitarus * Pirmamam skelbimui, tik iš anksto už juos apmokėjus * Skelbimai iki 10 petito eilučių RM. 20.—, toliau už kiekvieną eilutę po RM. 1.50 * Už skelbimų turinį redakcija neatsako * Redakcijos ir administracijos telef. Nr. 2677 * Nedarbo valandomis skambinti telef. Nr. 2546.

Sudarytos literatūros premijoms skirti komisijos

Šių metų literatūros premijoms skirti komisijos jau sudarytos. Jos gyvai nagrinėja 1947 metais išėjusias lietuviškas grožines literatūros knygas ir vasario 6—7 dienomis tars savo žodį. Patirta, jog komisijų nariai gyvai domisi V. Ramono „Kryžių“ romanu, K. Bradūno poema „Maras“, naujuoju Fausto Kiršos eilėraščių rinkiniu, Pulgio Andriūso „Anoj pusėj ežero“ ir kitais literatūros kūriniams. Svetimo Vadybos, BALFO ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus premijos bus paskirtos vasario 6 d., gi knygų leidyklos „Patrios“ premija bus paskirta vasario 7 d.

Svetimo Vadyba ir šiais metais, paskyrė 5000 RM. premiją. Lietuvių Rašytojų Tremtinių Draugija ir komisiją paskyrė prof. J. Brazaitį ir rašytoją Ant. Ruką, o Svetimo Vadyba — P. Daučį ir A. Merkeli.

BALFas paskyrė 3000 RM. premiją. Nuo Lietuvių Rašytojų Tremtinių Draugijos ir komisiją įeina rašytojas H. Radauskas ir rašytojas Ant. Gustaitis, BALFas ir komisiją paskyrė prof. A. Maceiną ir Ben. Babrauską.

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus premija 3000 RM. Komisiją sudaro B. Gaidžiūnas, A. Nyka — Niliūnas (Lietuvių Rašytojų Draugijos atstovai). Nuo Lietuvos Raudonojo Kryžiaus ir komisiją įeina Vl. Proščūnaitė ir vienas narys iš LRK. vadybos.

Knygų leidyklos „Patrios“ premija 3000 RM. Komisijoje Lietuvių Tremtinių Rašytojų Draugiją atstovauja rašytojas L. Dovydnas ir J. Girmius, o „Patrios“ leidyklą — P. Lenkaitis ir Zukauskas.

2000 RM. literatūros premiją paskyrė „Mintis“. Lietuvių Rašytojų Tremtinių Dijos atstovai į jūrų komisiją bus paskirti šiomis dienomis. „Mintis“ atstovaus vyr. red. leidėjas J. Vasaitis ir red. Henr. Zemelis.

1000 RM. literatūros premiją paskyrė „Naujasias Gyvenimas“. Ji bus įteikta už geriausią 1947 metais parašytą ir atspaudintą religinę novelę. Į komisiją iš Lietuvių Rašytojų Tremtinių Draugijos paskirta prof. St. Yla ir K. Bradūnas, o „Naujasias Gyvenimas“ — kun. — V. — Bagdanavičius „Naujojo Gyvenimo“ vyr. redaktorių ir prof. L. Dambriūną.

Kiekviena komisija susideda iš keturių narių. Jei balsai pasidalina pusiau, nulemia toji pusė už kurią pasisako komisijos pirmininkas. Komisijų pirmininkus išsirenka pačios komisijos.

Iškilmingas laureatam premijų įteikimas ruošiamas Lietuvos Nepriklausomybės šventės išvakarėse, vasario 15 d., 17 val. Fellbach.

Tai bus graži tremtyje gimusios lietuviškosios knygos šventė.